

Mircea Ștefan MINEA

Profesor universitar doctor

Facultatea de Drept

Univ. „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca

Cosmin Flavius COSTAȘ

Asistent universitar doctorand

Facultatea de Drept

Univ. „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca

Avocat, Baroul Arad

DREPTUL FINANTELOR PUBLICE

Volumul 1. Drept financiar

Ediția a II-a revizuită

- **finanțele naționale**
 - **finanțele locale**
- **finanțele asigurărilor sociale**
- **finanțele publice ale Uniunii Europene**

Universul Juridic

București

-2011-

Editat de **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Copyright © 2011, **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al

S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOȚIT DE SEMNĂTURA
UNUIA DINTRE AUTORI ȘI ȘTAMPILA EDITORULUI,
APLICATE PE INTERIORUL ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

MINEA, MIRCEA ȘTEFAN

Dreptul finanțelor publice / Mircea Ștefan Minea, Cosmin Flavius

Costaș. – Ed. a 2-a, rev.. – București : Universul Juridic, 2011

2 vol.

ISBN 978-973-127-534-5

Vol. 1. : Drept financiar. – 2011.

– ISBN 978-973-127-535-2

I. Costaș, Cosmin Flavius

336.13(498)(075.8)

REDAȚIE:

tel./fax: **021.314.93.13**

tel.: **0732.320.665**

e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL

telefon: **021.314.93.15; 0733.673.555**

DISTRIBUȚIE:

tel./fax: **021.314.93.16**

e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

**COMENZI ON-LINE,
CU REDUCERI DE PÂNĂ LA 15%**

ABREVIERI

alin.	– alineat
art.	– articolul
C. civ.	– Codul civil
C. com.	– Codul comercial
C. fam.	– Codul familiei
C. fisc.	– Codul fiscal
C. m.	– Codul muncii
C. pen.	– Codul penal
C. pr. civ.	– Codul de procedură civilă
C. pr. fisc.	– Codul de procedură fiscală
C. pr. pen.	– Codul de procedură penală
C. vam.	– Codul vamal
CE	– Comunitatea Europeană
CEDO	– Curtea Europeană a Drepturilor Omului
CF	– Curierul Fiscal
Ed.	– Editura
ed.	– ediția
H.G.	– Hotărârea Guvernului
Infra	– mai jos
JO	– Jurnalul Oficial al Comunităților Europene
lit.	– litera
loc. cit.	– locul citat anterior

M. Of.	– Monitorul Oficial al României, partea I
O.G.	– Ordonanța Guvernului
O.U.G.	– Ordonanța de urgență a Guvernului
OCDE	– Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
op. cit.	– opera citată
p.	– pagina
par.	– paragraful
PIB	– produsul intern brut
PNB	– produsul național brut
precit.	– precitat
RDC	– Revista de Drept Comercial
RRDA	– Revista Română de Drept al Afacerilor
RRDC	– Revista Română de Drept Comunitar
RTDE	– Revue Trimestrielle de Droit Européen
site cit.	– site Internet citat
SUBB	– Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Iurisprudentia
supra	– mai sus
ș.a.	– și alții
TVA	– taxa pe valoare adăugată
UE	– Uniunea Europeană
urm.	– următoarele
vol.	– volumul

PARTEA I
INTRODUCERE ÎN STUDIUL
DREPTULUI FINANTELOR PUBLICE

TITLUL I

Considerații generale privind finanțele și dreptul finanțelor publice

CAPITOLUL I

Noțiunea de finanțe

Secțiunea I

Concept și evoluție

1. În general, termenul *finanțe*¹ desemnează fie resursele financiare (pecuniare) ale unei/unor persoane, fie ansamblul activităților și profesiunilor care au ca obiect banii ori alte modalități de reprezentare a acestora². În domeniul economico-financiar, expresiei *finanțe* i se dau mai multe înțelesuri, accentul punându-se pe acea latură a finanțelor care, de la o situație la alta, este considerată mai semnificativă ori mai concludentă pentru caracterizarea acestora. Astfel, *finanțele* sunt percepute și analizate ca: *relații sociale* de natură economică ce apar în procesul constituirii resurselor bănești publice necesare satisfacerii trebuințelor generale ale societății; *mijloace de intervenție* ale statului prin intermediul cărora este influențată activitatea economică; *fonduri bănești*

¹ Etimologic, cuvântul *finanțe* provine din limba latină, unde *finis* însemna, generic, scadență sau termen de plată. Se apreciază că termenul *finis*, alături de alții – derivați – precum *finatio*, *financia* ori *financia pecuniaria*, a stat la originea tuturor cuvintelor și a expresiilor care au fost și continuă să fie utilizate, atât cu înțelesul primar cât și cu cel de astăzi – mult îmbogățit. Pentru dezvoltări, în legătură cu originile terminologice ale finanțelor, a se vedea: D. Drosu-Șaguna, *Tratat de drept financiar și fiscal*, Ed. All Beck, București, 2001, p. 13; I. Gliga, *Drept financiar*, Ed. Humanitas, București, 1998, p. 7; I. Condor, R. Stancu, *Drept financiar*, Ed. Fundația România de mâine, București, 2002, p. 7 și urm.; M.Șt. Minea, E. Iordăchescu, A.M. Georoceanu, *Dreptul finanțelor publice*, Ed. Accent, Cluj-Napoca, 2002, p. 5; M.Ș. Minea, *Regimul juridic al finanțelor publice în România*, Ed. Argonaut, Cluj-Napoca, 1998, p. 15; I. Văcărel, F. Bercea, Gh.D. Bistriceanu, T. Stolojan, G. Anghelache, M. Bodnar, T. Moșteanu, *Finanțe publice*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1992, p. 17.

² A se vedea *Le petit Larousse*, ediția 1993, Ed. Larousse, Paris, 1993, p. 441; I. Oprea, C.-G. Pamfil, R. Radu, V. Zăstroiu, *Noul dicționar universal al limbii române*, ed. a II-a, Ed. Litera Internațional, București, 2007, p. 479.

care se pun la dispoziția statului în scopul îndeplinirii corespunzătoare a funcțiilor și sarcinilor sale; *acte juridice*, în sensul de acte de dispoziție autoritară, prin care se preia la dispoziția statului o parte din produsul intern brut¹.

2. În toate comunitățile sociale în care au existat, finanțele s-au manifestat – din cele mai vechi timpuri și până astăzi – ca relații sociale, de natură economică. Aceste relații/raporturi sociale s-au format în procesul repartizării produsului social² și, mai ales, al venitului național³, în strânsă legătură cu îndeplinirea activităților specifice și funcțiilor statului⁴.

Dezvoltarea economică (și, în cadrul ei, cu preponderență dezvoltarea industrială) a determinat schimbări majore în țările cu regimuri politice liberale: odată cu lărgirea și diversificarea economiei de piață, cea mai mare parte a mijloacelor de producție s-au concentrat – în timp – în proprietatea privată a diferitelor categorii de persoane, altele decât statul. În asemenea condiții, atât statul, cât și particularii au realizat că finanțele pe care le obțin și asupra cărora decid trebuie gestionate separat, în condiții diferite: în timp ce statul (obligat la a se manifesta în mod transparent) este interesat ca „manipularea banilor publici” să urmeze reguli stricte (a căror respectare să poate fi ușor urmărită), celelalte categorii de persoane juridice și persoanele fizice resimt nevoia gestionării „mai relaxate” a fondurilor bănești proprii urmând reguli stabilite prin norme mai permissive (care să asigure diversificarea și elasticizarea raporturilor sociale).

Constatarea existenței unei asemenea stări de lucruri a avut ca și consecință recunoașterea necesității unei delimitări, a unei demarcații nete, clare între sectorul *public* și cel *privat*, mai cu seamă în ce privește relațiile și operațiunile bănești din cele două domenii. Așa s-a ajuns să fie distinse – de la un moment dat – *finanțele publice* de *finanțele private*.

Începând cam din secolul al XVIII-lea, expresia *finanțe* s-a răspândit – mai întâi în Franța, apoi și în restul Europei – cu înțelesul de „bani și venituri publice”, destinate acoperirii cheltuielilor statului; ceva mai târziu, expresia utilizată și astăzi – aceea de *finanțe publice* – a început să se folosească pentru a desemna plăți bănești de interes public, necesare în relațiile cu statul ori cu alte colectivități publice⁵.

¹ A se vedea, cu privire la înțelesurile noțiunii de *finanțe*, *DEX – dicționarul explicativ al limbii române*, ed. a II-a, Ed. Univers enciclopedic, București, 1996, p. 380.

² *Produsul social* este reprezentat de totalitatea bunurilor materiale create în decursul unei perioade de timp de lucrătorii ocupați în economia națională; *produsul intern brut* este ansamblul tuturor bunurilor și serviciilor finale furnizate de agenții economici, care își desfășoară activitatea pe teritoriul unei țări; *produsul național brut* este format din produsul intern brut la care se adaugă producția finală brută a agenților naționali care își desfășoară activitatea în străinătate și din care se scade producția finală a agenților economici străini realizată în interiorul țării (a se vedea *DEX – Dicționarul explicativ al limbii române, op. cit.*, p. 855).

³ *Venitul național* este indicatorul macroeconomic al rezultatelor activității (anuale) reprezentând suma veniturilor încasate de posesorii factorilor de producție care participă direct sau indirect la activitățile productive (a se vedea *DEX – Dicționarul explicativ al limbii române, op. cit.*, p. 1156).

⁴ A se vedea și: D. Drosu-Șaguna, *Tratat...*, p. 13; R. Muzellec, *Finances publiques*, 14-e édition, Ed. Sirey-Dalloz, Paris, 2006, p. 47 și urm..

⁵ A se vedea I. Gliga, *op. cit.*, 1998, p. 7; I. Văcărel, F. Bercea, G.D. Bistriceanu, G. Anghelache, M. Bodnar, T. Moșteanu, F. Georgescu, *Finanțe publice*, ed. a IV-a, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 2003, p. 31 și urm.; L. Saïdj, *Finances publiques*, 2-e édition, Ed. Dalloz, Paris, 1997, p. 6.

3. Apariția și evoluția *finanțelor publice* este strâns, chiar indisolubil legată de existența unei organizări de tip statal și de utilizarea banilor ca etalon de valoare, precum și a formelor valorice de realizare și repartitie a produsului social¹. Prin urmare, un element constant în evoluția finanțelor publice este asocierea acestora cu statul, iar din acest motiv finanțele publice sunt caracterizate – în principal – ca *relații sociale referitoare la formarea și întrebuințarea fondurilor bănești care se acumulează (se concentrează) în bugetele publice și se utilizează pentru satisfacerea nevoilor generale ale societății*. Așadar, expresia *finanțe publice* este asociată cu statul (ori cu alte entități colective de ordin public, precum: unitățile administrativ-teritoriale sau diferite instituții de drept public) în legătură cu resursele, cheltuielile, împrumuturile și, respectiv, datoria acestora.

Diferit de finanțele publice (caracterizate sintetic mai sus), *finanțele private* sunt – de regulă – asociate cu agenții economici (întreprinderi, bănci, societăți de asigurare și reasigurare etc.) în marea lor majoritate – societăți comerciale, în legătură cu veniturile și cheltuielile acestora, cu împrumuturile primite sau acordate, cu creanțele de încasat și obligațiile de plată, cu asigurările și reasigurările de bunuri, de persoane sau de răspundere civilă.

4. Urmare distincțiilor de mai sus, în scopul unei delimitări cât mai clare între cele două categorii, se impun următoarele *precizări*: finanțele publice sunt folosite întotdeauna în scopul satisfacerii trebuințelor generale ale societății, în timp ce finanțele private sunt puse, de regulă, în slujba realizării unor venituri și/sau profituri de către diverse categorii de întreprinzători particulari, persoane fizice și/sau juridice; în consecință, în vreme ce *gestiunea finanțelor publice urmează regulile dreptului public, gestionarea finanțelor private se face după regulile dreptului privat, mai exact ale dreptului comercial*².

În continuare, pentru a ne înscrie și menține în limitele problematicii disciplinei de învățământ pe care ne-am propus să o tratăm – *dreptul finanțelor publice*, ne vom limita la *prezentarea regimului juridic al finanțelor publice*, adică la analizarea modului în care sunt reglementate totalitatea relațiilor sociale (având o natură complexă: juridică, economică și socială) ce apar și se derulează în procesul realizării și repartizării – în formă bănească – a resurselor necesare statului pentru îndeplinirea, în condiții corespunzătoare, a funcțiilor și sarcinilor sale.

¹ A se vedea, cu privire la istoricul finanțelor publice: I. Văcărel, F. Bercea, G.D. Bistriceanu, G. Anghelache, M. Bodnar, T. Moșteanu, F. Georgescu, *op. cit.*, 2003, pp. 32-35; E. Douat, *Finances publiques (Finances communautaires, nationales, sociales et locales)*, Ed. Preses universitaires de France, Paris, 1999, pp. 4-34.

² A se vedea și: Gh.N. Leon, *Elemente de știință financiară*, Tipografia Cartea românească, Cluj, 1925, p. 15; L. Trotabas, *Finances publiques*, Ed. Dalloz, Paris, 1964, p. 3 și urm.

Secțiunea a II-a

Evoluția finanțelor publice

5. Privită din perspectivă istorică, noțiunea de „finanțe publice” a evoluat continuu, fiind supusă – de-a lungul timpului – unor numeroase și profunde schimbări, în urma cărora și-a conturat tot mai precis și și-a îmbogățit tot mai mult conținutul¹.

Sintetic prezentând lucrurile, reținem că în evoluția finanțelor publice sunt remarcabile două etape importante, marcate și delimitate de concepțiile politice, în parte diferite, care au dominat – în majoritatea statelor lumii – regimurile politice conducătoare în decursul vremurilor moderne.

Astfel, a existat o perioadă de timp destul de lungă în care statul – ca supremă autoritate publică – nu s-a preocupat de activitățile social-economice și nu a intervenit în acest vast domeniu decât în măsura în care se aprecia că era strict necesar. Aceasta este perioada sau *epoca finanțelor publice clasice* (A).

De la un anumit moment dat, preocuparea statului pentru buna și mai buna desfășurare a activităților economice și sociale a prins contur, ea sporind apoi în mod constant, iar implicarea statului în economie, în scopul influențării proceselor economico-sociale s-a făcut – pe măsură – într-o manieră tot mai evidentă. Această perioadă este cunoscut în doctrină ca *epoca finanțelor publice moderne* (B).

În fine, în prezent, finanțele publice se caracterizează prin faptul că ele încearcă să asigure echilibrul, pe de o parte între puterile legislativă și executivă², și – pe de altă parte – între puterea statală și societate, această perioadă fiind cea a *finanțelor publice contemporane* (C).

A. Finanțele publice clasice

6. Cu oarecare aproximație, de la sfârșitul secolului al XVIII-lea și până la începutul secolului XX (în perioada capitalismului ascendent) a predominat doctrina liberală (clasică), potrivit căreia activitatea economică trebuia să se desfășoare (în conformitate cu un principiu, exprimat cu măiestrie prin dictonul francez: *laissez-faire, laissez-passer*), astfel încât să se evite orice intervenție din partea autorității publice, care ar putea perturba în vreun fel inițiativa privată, libera concurență, acțiunea legilor obiective ale pieței. Activitatea economică trebuia să rămână apanajul exclusiv al întreprinderilor privat-capitaliste, orice participare/intruziune a statului la/în viața economică fiind considerată contraindicată. Se aprecia că este în interesul general al societății ca statul să-și limiteze acțiunea la îndeplinirea sarcinilor sale tradiționale vizând menținerea ordinii interne (publice), apărarea țării, justiția și diplomația (întreținerea și dezvoltarea

¹ A se vedea Gh.N. Leon, *Elemente de știință financiară*, ed. a II-a, Ed. Cercetări juridice, București, 1942, pp. 61-72; I. Văcărel, F. Bercea, G.D. Bistriceanu, G. Anghelache, M. Bodnar, T. Moșteanu, F. Georgescu, 2003, *op. cit.*, pp. 32-35.

² A se vedea și Raymond Muzellec, *op. cit.*, pp. 43-81.

relațiilor diplomatice cu alte state). Cheltuielile publice trebuiau – prin urmare – restrânse la minimum, astfel încât resursele bănești ale statului să fie în măsură a asigura doar ceea ce era necesar pentru întreținerea și buna funcționare a instituțiilor publice. Pe acest fond, metodele și mijloacele de procurare a resurselor financiare (provenind, în principal, din impozite sau împrumuturi) trebuiau în așa fel concepute încât să aibă un caracter neutru, să nu modifice relațiile social-economice existente; păstrarea echilibrului între veniturile și cheltuielile bugetare era considerată o cerință fundamentală a bunei gestiuni publice. Perioada respectivă este cunoscută și ca epoca „statului jandarm” în care preocuparea specialiștilor era precumpănitor orientată spre probleme precum: procurarea resurselor financiare necesare statului, utilizarea acestor resurse cu spirit de economie, repartizarea sarcinilor fiscale pe categorii de plătitori, contractarea și rambursarea împrumuturilor publice, respectarea regulilor privind disciplina financiară și buna gestionare a fondurilor bănești. Datorită faptului că erau cu atenție urmărite direcțiile de mai sus, finanțele publice aveau un pronunțat caracter normativ, juridic.

B. Finanțele publice moderne

7. La cumpăna secolelor XIX-XX și, mai cu seamă, după prima conflagrație mondială și consecința economică directă a acesteia – recesiunea din anii '29-'33, locul „statului jandarm” a fost luat de „statul intervenționist” sau „statul providență” (statul bunăstării!) care s-a reorientat, și-a îndreptat atenția către activitățile economice și sociale și și-a lărgit, treptat, sfera preocupărilor în domeniu. Schimbarea de optică este evidentă, statului cerându-i-se de acum să joace un rol activ în viața economică, să încerce să influențeze procesele economice, să corecteze evoluția ciclică, să prevină crizele sau, în cazul când ele s-au produs, să le limiteze efectele negative; astfel, schimbarea de doctrină a determinat înlocuirea neutralității (ca atitudine a statului) cu intervenționismul¹. Înființarea de societăți publice (cu capital de stat) și de societăți mixte (cu capital de stat și privat) nu a mai fost considerată contraindicată, ci – dimpotrivă – benefică, iar acordarea de subvenții și alte facilități întreprinderilor private, precum și luarea unor măsuri de ordin economic (stimularea redresării și relansării economiei stagnante) ori social (precum cele menite să contribuie la combaterea șomajului) au început să fie apreciate și încurajate de către adepții intervenționismului în viața economico-socială. În aceste condiții, pentru statul modern finanțele publice nu mai reprezintă un simplu mijloc de asigurare a acoperirii cheltuielilor sale, ci un mijloc de intervenție în economie prin care să poată fi influențate atât relațiile sociale, cât și – mai cu seamă – procesele economice. Veniturile și cheltuielile publice devin astfel mijloace eficiente (la îndemâna statului) de intervenție în domeniul vast,

¹ În doctrina economică s-a subliniat faptul că această nouă abordare a fenomenului economic a fost determinată de adâncirea contradicțiilor interne și externe ale modului de producție capitalist și de necesitatea de a se găsi soluții la problemele complexe cu care s-a văzut confruntată economia națională a majorității statelor ieșite din război (a se vedea I. Văcărel, F. Bercea, G.D. Bistriceanu, G. Anghelache, M. Bodnar, T. Moșteanu, F. Georgescu, 2003, *op. cit.*, p. 33).

dar sensibil, al vieții economico-sociale. Pe de altă parte, sporirea cuantumului veniturilor publice aflate la dispoziția statului a determinat lărgirea sferei atribuțiilor care – treptat – i s-au pus acestuia în sarcină¹.

C. Finanțele publice contemporane

8. În epoca contemporană, sistemul de venituri și cheltuieli publice – al cărui instrument de sinteză este bugetul public național – contribuie la dezvoltarea echilibrată a societății. Finanțele publice îndeplinesc un rol complex: prin intermediul lor este posibilă, pe de o parte, acoperirea cheltuielilor publice care se efectuează în scopul acoperirii nevoilor generale și comune ale membrilor societății, iar – pe de altă parte – ele permit statului să intervină în viața economică și să o influențeze, să o dirijeze și să o mențină pe direcția aflată în acord cu strategia de dezvoltare propusă².

9. Finanțele publice contemporane aduc pe o poziție nouă raporturile dintre Parlament și Guvern: prerogativele executivului sunt conservate, dar – în același timp – ele sunt limitate/cantonate de obligația de informare, care trebuie îndeplinită pe tot parcursul exercițiului bugetar. De asemenea, finanțele publice contemporane trebuie să aibă în vedere luarea în considerare a cadrului european în care se manifestă fiecare stat membru al Uniunii Europene (aceasta însemnând – așa cum vom vedea în ultima parte a lucrării – asumarea anumitor constrângeri)³. Nu în ultimul rând, finanțele publice contemporane trebuie să facă față crizei financiare și economice mondiale (declanșată în cea de-a doua parte a primului deceniu al mileniului III și care este – încă – în plină „manifestare”).

Secțiunea a III-a

Finanțele publice în contemporaneitate

10. Așa cum am arătat deja, finanțele publice – ca instrumente financiare – sunt folosite de către autoritățile publice în scopul influențării proceselor economice,

¹ A se vedea și: D. Drosu-Șaguna, *Tratat...*, pp. 14-16; R. Muzellec, *op. cit.*, p. 48 și urm.

² În ultima perioadă de timp (mai precis, începând cu ultimele decenii ale secolului XX) s-au făcut auzite unele voci care – susținând anumite concepții neoliberale, se exprimă în sensul necesității retragerii statului din economie, al renunțării acestuia la a încasa impozite și taxe, dar și al încetării practicii de a se acorda subvenții de la buget ori de a se utiliza alte instrumente financiare și monetare de influențare a activității economice (în sensul susținerii unor asemenea opinii, cât și pentru combaterea lor, a se vedea: J.-M. Siroën, *La regionalisation de l'économie mondiale*, Ed. La Découverte, Paris, 2000, *passim*; B. Guillochon, *Economie internationale*, 2-e édition, Ed. Dunod, Paris, 1998, *passim*; J. Brillman, *Gagner la compétition mondiale*, Ed. Les éditions d'organisation, Paris, 1991, *passim*; A. Bouët, J. Le Cacheux, *Globalisation et politiques économiques*, Ed. Economica, Paris, 1999, *passim*; E.M. James, *L'économie globale*, Ed. Beauchemin, Laval-Québec, 1996, *passim*; I. Văcărel, F. Bercea, G.D. Bistriceanu, G. Anghelache, M. Bodnar, T. Moșteanu, F. Georgescu, 2003, *op. cit.*, p. 34.

³ A se vedea R. Muzellec, *op. cit.*, pp. 68-81.

al corectării ciclului economic, al înlăturării dezechilibrelor, pentru menținerea economiei naționale pe un trend ascendent favorabil creșterii veniturilor generale ale societății.

Pentru a putea fi „manevrate” corespunzător, spre a răspunde imperativelor subliniate mai sus, finanțele publice trebuie să fie temeinic studiate, iar studiul lor trebuie să pornească de la examinarea miezului (mijlocului) lor natural, așa cum se prezintă el în contemporaneitate. Acesta este alcătuit – conform susținerilor doctrinare – din patru componente principale și anume: *contextul economic intern*, *contextul internațional*, *cadrul conceptual* și *structurile instituționale*, fiecare dintre acestea contribuind la conturarea, nuanțarea și definirea conceptului finanțelor publice în prezent¹.

11. În ceea ce privește *contextul economic intern*, se impune sublinierea faptului că – finanțele publice depinzând direct de gradul de dezvoltare economică a țării – există o legătură strânsă, o interacțiune reciprocă între resursele finanțelor publice și veniturile realizate de persoanele fizice și juridice din activitățile economice și sociale. Într-un stat în care economia funcționează bine (înscriindu-se pe o linie ascendentă, dezvoltatoare), pe seama unor venituri consistente realizate la nivelul societății este posibilă și colectarea la buget a unor resurse financiare publice corespunzătoare acoperirii necesităților generale ale comunității. Dimpotrivă, dacă la nivelul economiei naționale se înregistrează o stagnare sau chiar un regres, acestea se repercutează în mod direct asupra finanțelor publice, devenind dificilă dacă nu chiar imposibilă acoperirea corespunzătoare a trebuințelor generale ale societății pe seama veniturilor modeste care s-ar putea concentra la buget.

12. Relativ la contextul internațional este de remarcat că – specificul economiei de piață contemporane fiind deschiderea spre exterior – economiile naționale și, în consecință, finanțele publice ale fiecărui stat în parte, nu mai pot funcționa (nu se pot manifesta) într-un circuit închis. Finanțele publice naționale sunt tot mai dependente de contextul internațional, acest fapt fiind pus în evidență de realitățile vieții contemporane: procesul de integrare politică și economică ce se realizează la nivelul continentului nostru; dezvoltarea continuă a schimburilor comerciale internaționale; implicarea instituțiilor financiare internaționale (Fondul Monetar Internațional, Banca Mondială, Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare, mai recent Comisia Europeană etc.) în dirijarea și/sau susținerea economiilor naționale aflate în dificultate².

13. *Cadrul conceptual* este reprezentat de ideologiile financiare, adică de sistemele de idei din acest domeniu care – transpuse în fapt – au o importantă contribuție în modelarea comportamentelor politice și sociale. Preluarea și punerea în aplicare de către unele state a unor idei, ideologii sau modele financiar-fiscale promovate și verificate în

¹ A se vedea și M. Bouvier, M.Ch. Esclassan, J.P. Lassale, *Finances publiques*, Ed. Librairie générale de droit et jurisprudence, Paris, 1993, p. 23; M.Ș. Minea, *op. cit.*, 1998, pp. 27-28.

² A se vedea: M.Ș. Minea, *Elemente de drept financiar internațional*, ed. a II-a, Ed. Accent, Cluj-Napoca, 2009, pp. 50-52; M. Lascombe, X. Vandendriessche, *Les finances publiques*, 3e édition, Ed. Dalloz, Paris, 1997, p. 12; E. Douat, *op. cit.*, pp. 130-165.

alte state (unde – prin ipoteză – au dat rezultate bune) poate fi benefică, mai cu seamă dacă se ține cont într-o suficientă măsură de particularitățile sau specificul local.

14. În sfârșit, *cadrul instituțional* (structurile instituționale) flexibil(e) și bine articulat(e), este/sunt de natură a conferi finanțelor publice din fiecare stat calitățile necesare ale unui adevărat sistem circulator în economia națională (mai cu seamă dacă acesta este susținut de munca depusă – cu onestitate și profesionalism – de un personal calificat).

Privite în acest context complex, *finanțele publice* pot fi corect înțelese și evaluate, acest fapt oferind posibilitatea unei analize corespunzătoare a instituției finanțelor publice atât în sistemul economiei naționale, cât și în acela al economiei mondiale.

CAPITOLUL II

Finanțele publice

Secțiunea I

Definirea și caracteristicile finanțelor publice

15. Pentru a putea fi analizate corespunzător, finanțele publice trebuie abordate din cel puțin două perspective: una instituțională și una materială.

Din punct de vedere *instituțional*, finanțele publice reprezintă cadrul de manifestare a puterii politice în societate sau, altfel spus, modalitatea de exercitare a puterii financiare publice.

Sub aspect *material*, finanțele publice ni se înfățișează în conținutul lor concret, ele fiind strâns legate de noțiunea de activitate financiară publică¹.

În scopul cunoașterii lor complete, pentru înțelegerea exactă a finanțelor publice, precum și în vederea determinării corecte a ariei lor de cuprindere, vom încerca să definim, să scoatem la suprafață și să explicăm ceea ce se ascunde dincolo de sintagma *finanțe publice*. Menționăm faptul că în literatura de specialitate (mai cu seamă economică, dar și juridică) s-au formulat mai multe definiții prin care finanțele publice au fost conceptualizate și delimitate de alte fenomene social-economice care pot fi întâlnite în societate și cu care se aseamănă, uneori chiar interferându-se.

În fine, în scopul circumscrierii finanțelor publice în contextul cel mai potrivit pentru definirea lor exactă, apreciem ca fiind necesare câteva precizări în plus. Astfel, într-o caracterizare foarte generală se poate susține că finanțele publice răspund – în cea mai potrivită manieră – necesităților domeniului public, întrucât prin intermediul lor se poate măsura cel mai bine forța economică și financiară a puterii publice. Apoi, se poate susține că finanțele publice caracterizează administrațiile publice, în sensul că – de felul cum sunt gestionate resursele financiare publice – depinde modul în care colectivitățile publice își îndeplinesc atribuțiile ce le-au fost legalmente stabilite. Într-un al treilea rând, finanțele publice trebuie înțelese și ca mijloace sau modalități prin intermediul cărora persoanele juridice de drept public își desfășoară activitatea specifică.

¹ A se vedea, în acest sens și L. Saïdj, *op. cit.*, p. 3.

16. Pentru definirea finanțelor publice vom porni de la accepțiunea generală și comună a expresiei *finanțe publice* care desemnează *totalitatea mijloacelor bănești care se află la dispoziția unui stat (sau a unei colectivități publice locale) și care îi sunt necesare pentru îndeplinirea funcțiilor și sarcinilor sale*¹.

17. În literatura franceză, potrivit uneia dintre primele lor caracterizări teoretice, finanțele publice sunt definite ca fiind *diferite mijloace prin care persoanele publice (statul, orașele, comunele, instituțiile publice) își procură resursele bănești necesare îndeplinirii activității lor*². Potrivit unei alte definiții, finanțele publice sunt *operațiuni financiare privind cheltuieli publice*³. În lucrările mai recente, finanțele publice sunt definite ca reprezentând *știința care studiază activitatea statului (în calitatea sa de utilizator al unei tehnici speciale, așa-zis financiare, care operează cu noțiuni precum: venituri, cheltuieli, impozite, taxe, împrumuturi, procedee monetare, buget etc.) desfășurată în scopul îndeplinirii atribuțiilor care îi revin, adică pentru acoperirea trebuințelor generale ale societății*⁴.

18. Potrivit literaturii anglo-americane, finanțele publice formează un domeniu de cercetări care tratează problemele de venituri și de cheltuieli ale guvernelor, probleme care se împart în patru mari diviziuni: venitul public, cheltuiala publică, datoria publică și sistemul fiscal⁵. Potrivit unei alte opinii, finanțele publice se referă la finanțele publicului, conceput ca grup organizat sub autoritatea Guvernului; de aceea ele privesc numai finanțele Guvernului, care includ procurarea și cheltuirea fondurilor guvernamentale; finanțele publice se referă și la operațiunile fiscolei sau la tezaurul public⁶.

19. În literatura noastră mai veche s-a arătat că statul și celelalte organizații publice – având și calitatea de subiecte economice – desfășoară o economie financiară, ca activitate de procurare și întrebuințare a mijloacelor bănești pentru acoperirea cheltuielilor lor colective⁷.

Potrivit doctrinei contemporane din țara noastră, finanțele publice sunt caracterizate ca fiind relații sociale de natură economică, apărute în procesul repartiției produsului intern brut, în strânsă legătură cu îndeplinirea funcțiilor și sarcinilor statului⁸. În mod asemănător, într-o altă opinie, finanțele publice sunt prezentate ca relații referitoare la

¹ A se vedea DEX – Dicționarul explicativ al limbii române, op. cit., p. 380.

² A se vedea E. Allix, *Traité élémentaire de science des finances et de législation financière française*, Ed. A. Rousseau, Paris, 1921, p. IX.

³ A se vedea G. Jèze, *Cours de finances publiques*, Ed. Marcel Giard, Paris, 1929, p. 2.

⁴ A se vedea: M. Duverger, *Finances publiques*, Ed. Presses universitaires de France – PUF, Paris, 1978, p. 18; E. Douat, op. cit., p. 35; L. Saïdj, op. cit., p. 3; S. Damarey, *Finances publiques*, Ed. Gualino, Paris, 2006, pp. 27-29.

⁵ A se vedea H.M. Groves, *Financing government*, ed. a VI-a, Ed. Rinehart and Winston, New York, Chicago, San Francisco, 1964, p. 2.

⁶ A se vedea P.E. Taylor, *The economics of public finance*, 3rd edition, Ed. Macmillan, New York, 1961, p. 3.

⁷ A se vedea Gh.N. Leon, ed. a II-a, op. cit., p. 9.

⁸ I. Văcărel, F. Bercea, Gh.D. Bistriceanu, T. Stolojan, G. Anghelache, M. Bodnar, T. Moșteanu, *Finanțe publice*, 1992, op. cit., p. 15.

formarea și întrebuințarea fondurilor bănești care se acumulează în bugetele publice și se utilizează în mod nerambursabil pentru satisfacerea nevoilor generale ale societății¹.

20. Analizând și sintetizând caracterizările și definițiile deja formulate și prezentate în literatura de specialitate, considerăm că *finanțele publice* pot fi văzute și percepute ca reprezentând *un ansamblu coerent și încheșat de acte și operațiuni financiare care conferă o anumită specificitate (prin incidența pe care o au asupra lor) raporturilor sociale care apar (se nasc) și se derulează (se materializează, se modifică și se sting) în legătură cu constituirea, repartizarea și utilizarea resurselor financiare publice necesare asigurării funcționării și dezvoltării generale a societății.*

21. Ordinea și proporția în care se efectuează cheltuielile publice este diferită de la un stat la altul, în funcție de opțiunile politice afirmate și sintetizate în strategiile guvernamentale; în raport cu acestea se stabilesc formele și se determină cuantumul obligațiilor fiscale (impozite, taxe, contribuții etc.), nivelul împrumuturilor (gradul de îndatorare publică) ori modalitățile de realizare pe alte căi a veniturilor publice, astfel încât să se asigure o repartizare echilibrată a sarcinilor fiscale atât între categoriile de contribuabili (persoane fizice și persoane juridice), cât și în ceea ce privește modul încasării creanțelor fiscale: la origine (adică la momentul obținerii venitului ori al producerii bunului/serviciului impozitat) sau la destinație (atunci când veniturile se cheltuiesc, respectiv produsele se oferă consumului).

În sfârșit, în scopul surprinderii cât mai exacte a trăsăturilor caracteristice ale finanțelor, credem că este util să precizăm faptul că efectele sau implicațiile economico-sociale ale finanțelor publice – inevitabile în oricare dintre statele moderne – se apreciază avându-se în vedere și conjunctura economică (fluctuațiile vieții economice care pot fi determinate atât de cauze exogene precum: evoluția tehnicii industriale, variațiile anuale ale producțiilor agricole, calamități, războaie etc., cât și de cauze endogene: evoluția consumului intern, gradul de capitalizare a producției etc.). În doctrina română s-a subliniat – cu mai bine de jumătate de secol în urmă – că între finanțele publice și conjunctura economică există un raport direct de cauzalitate².

22. Având în vedere considerațiile și definițiile de mai sus, din sintetizarea cărora putem reține că *finanțele publice* constituie obiectul unor relații sociale de natură – în principal – economică, exprimate și concretizate prin raporturi juridice specifice domeniului pe care îl acoperă și care sunt menite a asigura satisfacerea nevoilor generale ale societății, putem desprinde și înfățișa – fără dificultate – următoarele *trăsături caracteristice* care le particularizează.

¹ A se vedea I. Condor, *Drept financiar*, Ed. Regia Autonomă Monitorul Oficial, București, 1994, p. 39.

² În lucrarea sa *Finanțele statului și conjunctura economică* – publicată în 1944, profesorul Gh. N. Leon arăta – referindu-se la raportul de cauzalitate dintre finanțele publice și conjunctura economică – faptul că există o sensibilitate conjuncturală a finanțelor statului, demonstrată de frecvențele variațiuni ale veniturilor și cheltuielilor publice, variațiuni provocate de fluctuațiile conjuncturale ale vieții economice (a se vedea I. Gliga, *op. cit.*, p. 10, unde este citată lucrarea de mai sus).

23. În primul rând, este remarcabil că *finanțele publice sunt relații sau raporturi sociale cu un preponderent caracter și conținut economic*, întrucât ele apar și se manifestă în procesul formării, repartizării și utilizării produsului social. Mai concret spus, satisfacerea trebuințelor generale ale societății presupune existența (procurarea, colectarea) și utilizarea (repartizarea și cheltuirea) de către autoritățile publice a unor fonduri bănești. Aceste fonduri se constituie – așa cum s-a arătat în doctrina economică – pe seama unor fluxuri de resurse bănești care se derulează concomitent în dublu sens, prin transferul de valoare (de putere de cumpărare) de la diverse persoane fizice și juridice la dispoziția organelor de stat (centrale și locale), respectiv de la autoritățile publice către diversele categorii de beneficiari (persoane fizice și/sau juridice)¹.

24. Privite prin prisma obiectului lor concret, *finanțele publice se prezintă în formă bănească*, deoarece – în cadrul activităților economice, supuse acțiunii legii valorii – procesul de producție, reproducție și de circulație a mărfurilor, de repartiție a produsului social, relațiile de schimb, retribuirea muncii, precum și relațiile dintre agenții economici sau dintre aceștia și persoanele fizice se exprimă prin intermediul banilor, în cadrul unor relații bănești; aceste relații – exprimate valoric – sunt relații financiare, cunoscute și sub denumirea de finanțe².

25. *Finanțele publice sunt relații fără echivalent*, întrucât ele nu presupun – în mod necesar – o contraprestație directă (în favoarea autorității publice) din partea subiectului de drept care beneficiază de mijloacele bănești (alocații bugetare) care constituie obiectul acelor relații, la fel cum un contribuabil care își achită obligațiile fiscale nu trebuie să se aștepte la o contraprestație directă din partea autorității publice care încasează veniturile statului.

26. Mijloacele bănești, sub forma cărora se prezintă – la modul concret – finanțele publice, *nu se rambursează*, întrucât ele urmează un regim juridic strict, potrivit căruia alocarea se face cu titlu definitiv și în favoarea unor subiecte de drept predeterminate; altfel spus, transferul mijloacelor bănești nu are ca și consecință obligativitatea restituirii sumelor primite de către beneficiari, deoarece acesta nu are caracterul unui împrumut (caracterizat – primordial – prin rambursabilitate).

¹ A se vedea I. Văcărel, F. Bercea, G.D. Bistriceanu, G. Anghelache, M. Bodnar, T. Moșteanu, F. Georgescu, 2003, *op. cit.*, pp. 56-57.

² Se impune precizarea că nu toate relațiile bănești care apar în procesul repartiției și circulației produsului intern brut sunt – în același timp – relații financiare. Sfera finanțelor, fiind mai îngustă decât aceea a relațiilor bănești, cuprinde numai acele relații care exprimă un transfer de valoare, nu și pe cele care reflectă o schimbare a formelor valorii. De aceea, nu trebuie făcută confuzie între *finanțe=relații financiare* și *bani=relații bănești*, întrucât banii reprezintă o marfă (iar relațiile bănești constituie cadrul în care se manifestă respective marfă), în timp ce finanțele sunt relații sau raporturi care se stabilesc în legătură cu constituirea, repartizarea și utilizarea mijloacelor bănești (a se vedea, pentru dezvoltări, în sensul de mai sus: I. Văcărel, F. Bercea, G.D. Bistriceanu, G. Anghelache, M. Bodnar, T. Moșteanu, F. Georgescu, 2003, *op. cit.*, pp. 57-58; P.C. Olcescu, T. Toma, *Tratat de drept financiar și fiscal*, Ed. Cantes, Iași, 2000, pp. 6-7).

Secțiunea a II-a

Structura finanțelor publice

27. Pornind de la caracterizările teoretice ale finanțelor publice – potrivit cărora ele se prezintă sub forma unor ansambluri de acte și operațiuni financiare grupate în raport cu finalitatea lor practică¹, vom putea sublinia componentele structurale ale finanțelor publice. Înainte însă de a le desluși este necesar a remarca faptul că aceste componente structurale ale finanțelor publice au apărut și au evoluat în mod oarecum diferit de la un stat la altul, în decursul timpului, condiționat de evoluția nevoilor publice și de nivelul de realizare a veniturilor în raport cu stadiul de dezvoltare a economiilor naționale și cu influențele conjuncturale inevitabile.

28. Din cele mai vechi timpuri și până astăzi, în structura finanțelor publice de la nivelul oricărui stat au existat cheltuieli publice și venituri publice (acestea din urmă, completate uneori – în funcție de necesități – de împrumuturi publice), iar pentru corelarea celor două categorii a fost promovat bugetul (ca mecanism menit să asigure un echilibru al celor două componente). În timp, însă, în vederea îndeplinirii plene a rolului lor, finanțele publice au evoluat și s-au perfecționat continuu – între altele – și sub aspectul componentelor lor structurale. Astfel, în structura finanțelor publice pot fi întotdeauna evidențiate – ca elemente principale: veniturile publice și cheltuielile publice. Acestea li se adaugă și alte elemente, la fel de importante, care contribuie la stabilirea și menținerea legăturilor necesare care trebuie să existe între principalele componente ale finanțelor: bugetul statului – ca procedeu și act de corelare a veniturilor cu cheltuieli publice, finanțele locale și bugetele unităților administrativ-teritoriale – menite a conferi o anumită autonomie colectivităților locale gestionate de administrațiile publice locale, împrumuturile de stat sau creditul public (cu consecința directă a acestuia – datoria publică) – ca modalitate excepțională de completare a veniturilor publice necesare satisfacerii trebuințelor generale ale societății, precum și finanțele organizațiilor internaționale constituite prin contribuțiile bănești ale statelor membre ale respectivelor organizații și care sunt utilizate, respectiv destinate acoperirii cheltuielilor de întreținere și funcționare a organizațiilor internaționale, în beneficiul tuturor țărilor lumii².

29. Fiecare componentă a finanțelor are, pe de o parte, o existență de sine stătătoare, iar, pe de alta, reprezintă o parte dintr-un întreg. Între aceste părți există raporturi strânse, ele influențându-se reciproc și formând un *sistem* coerent.

Privite prin prisma acestui sistem, finanțele publice pot fi analizate dintr-un împătrit punct de vedere și anume:

- a) ca un sistem de relații economice, exprimând – în formă bănească – un transfer de resurse financiare care se produce în anumite condiții;

¹ A se vedea I. Gliga, *op. cit.*, 1998, p. 10.

² A se vedea I. Gliga, *op. cit.*, 1998, pp. 10-12; R. Muzellec, *op. cit.*, p. 83 și urm. Pentru prezentarea – pe larg – a structurii finanțelor în general, a se vedea P.C. Olcescu, T. Toma, *op. cit.*, pp. 16-25.

- b) ca un sistem de fonduri de resurse financiare care se constituie în economie la anumite eşaloane și care se utilizează în scopuri precis determinate;
- c) ca un sistem de planuri financiare, care reflectă anumite procese prevăzute a se produce în economie, în cursul unei perioade de timp determinate;
- d) ca un sistem de instituții și organe, care participă la organizarea relațiilor sociale¹, la constituirea și distribuirea fondurilor, precum și la elaborarea, executarea și controlul planurilor financiare².

Reunite, elementele componente din structura finanțelor contemporane din țara noastră alcătuiesc *bugetul public național*³ – denumit, în prezent – *sistem bugetar*, în conținutul căruia se regăsesc toate veniturile publice posibil de realizat la nivelul întregii țări și toate cheltuielile care se efectuează într-un an financiar pentru acoperirea trebuințelor generale ale societății⁴.

Secțiunea a III-a

Funcțiile finanțelor publice

30. Conținutul complex și diversitatea sub care se prezintă în prezent finanțele publice subliniază necesitatea recunoașterii caracterului lor obiectiv, rostul lor în lumea contemporană fiind acela de a se constitui în pârgii deosebit de eficiente – puse la dispoziția autorităților publice centrale și locale – pentru îndeplinirea sarcinilor acestora. Finanțele publice își îndeplinesc misiunea lor socială prin funcțiile pe care le exercită.

În procesul formării, repartizării și utilizării mijloacelor bănești ale societății, finanțele publice îndeplinesc, în principal, două funcții: *funcția de repartitie* și *funcția de control*⁵.

31. *Funcția de repartitie a finanțelor publice* se realizează în procesul de formare și repartizare a mijloacelor bănești sau, mai concret spus, în momentul repartitiei produsului social și a venitului național (produsul social net). După cum se poate lesne observa, funcția de repartitie a finanțelor publice se realizează în două momente

¹ Este vorba despre relațiile sociale care, sub incidența normelor juridice care le reglementează, se transformă în raporturi juridice.

² A se vedea, pe larg, asupra acestei abordări: I. Văcărel, F. Bercea, G.D. Bistriceanu, G. Anghelache, M. Bodnar, T. Moșteanu, F. Georgescu, 2003, *op. cit.*, pp. 74-77.

³ Sintagma „buget public național” este consacrată constituțional (art. 138 din Constituția României, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 767 din 31 octombrie 2003), dar potrivit legislației financiare în vigoare, *bugetul public național* este numit *sistem bugetar* (art. 2 pct. 38 din Legea nr. 500/2002 privind finanțele publice, publicată în M. Of. nr. 597 din 13 august 2002).

⁴ A se vedea și I. Gliga, *op. cit.*, *loc. cit. supra*.

⁵ A se vedea, pe larg, asupra funcțiilor finanțelor publice: V. Roș, *Drept financiar*, Ed. All Beck, București, 2005, pp. 26-31; I. Văcărel, F. Bercea, G.D. Bistriceanu, G. Anghelache, M. Bodnar, T. Moșteanu, F. Georgescu, 2003, *op. cit.*, pp. 59-66; D. Drosu-Șaguna, *Tratat...*, pp. 18-21; E. Drăgoescu, *Finanțe. Finanțe publice*, Ed. Dimitrie Cantemir, Târgu-Mureș, 2000, pp. 13-15.

distincte, dar organic legate între ele: primul este acela al formării resurselor (constituirea fondurilor bănești), iar cel de-al doilea acela al repartizării (distribuirii) lor.

32. În ceea ce privește formarea resurselor necesare îndeplinirii de către stat a sarcinilor sale, aceasta se realizează prin mobilizarea unei părți din sumele rezultate în urma repartiției primare a venitului național. Pe seama veniturilor bănești primare, finanțele contribuie la formarea mijloacelor bănești destinate constituirii de fonduri în contul persoanelor juridice și/sau a persoanelor fizice, care participă direct la reproducția produsului social. La constituirea fondurilor bănești publice participă toate sectoarele sociale: public, privat, mixt, precum și populația, evident în proporții diferite, în raport cu puterea lor financiară. Majoritatea resurselor financiare sunt mobilizate la fondurile publice cu titlu definitiv și fără vreo contraprestație directă (ele provenind din impozite, taxe, contribuții etc.); numai o mică parte – de regulă – a fondurilor publice fiind rambursabile (atunci când acestea provin din împrumuturi publice).

33. *Repartizarea mijloacelor bănești* se realizează în cadrul sau prin intermediul repartiției secundare (redistribuirea) a venitului național, pe categorii de beneficiari. Redistribuirea venitului național se înfăptuiește preponderent prin sistemul de prețuri și tarife aplicat bunurilor și serviciilor. Repartiția propriu-zisă este precedată de o inventariere a nevoilor social-economice existente în perioada de referință (anul financiar), precum și de cuantificarea acestora în expresie bănească și ierarhizarea lor în funcție de priorități (determinate de acuitatea și importanța pe care unele o prezintă în raport cu altele).

Distribuirea resurselor financiare publice se face, prin urmare, pe baza dimensionării volumului cheltuielilor publice pe: destinații, beneficiari, obiective și acțiuni¹. Din fondurile bănești publice constituite se acoperă cheltuielile privind: plata salariilor și a altor drepturi de personal, procurarea de materiale și plata serviciilor, subvenții acordate instituțiilor publice și unor întreprinderi, transferuri către anumite categorii de persoane fizice (beneficiarii pensiilor, alocațiilor, burselor, ajutoarelor etc.), investiții și rezerve materiale etc.

Distribuirea și redistribuirea venitului național conduc la formarea veniturilor finale ale statului, ale agenților economici și ale persoanelor fizice.

34. Importanța funcției de repartiție a finanțelor publice trebuie văzută și apreciată prin prisma dimensiunii transferurilor de valoare operate de la diverse persoane fizice și juridice la fondurile publice și, respectiv, de la aceștia către diversele categorii de beneficiari. S-a observat că – pe măsură ce crește volumul fondurilor publice – sporesc și posibilitățile autorităților publice de satisfacere a nevoilor sociale. Acest fapt este explicabil prin aceea că volumul sporit al transferurilor de resurse de la fondurile publice

¹ Cheltuielile publice se defalcă pe următoarele categorii: învățământ, sănătate, cultură, asigurări sociale și protecție socială, dezvoltări colective și locuințe, apărare națională, ordine publică, contribuții externe, acțiuni economice sau de altă natură, datorie publică. În funcție de nivelul de dezvoltare economică a țării, aceste cheltuieli vizează cu prioritate acțiunile cu caracter social-cultural sau ele se îndreaptă în principal spre sfera producției materiale (a se vedea și: I. Văcărel, F. Bercea, G.D. Bistriceanu, G. Anghelache, M. Bodnar, T. Moșteanu, F. Georgescu, 2003, *op. cit.*, p. 60).